

Ammatti liikkeessä — liikkuvatko rajat?

Keskustelu maanmittarin ammatin houkuttelevuudesta ei ole ikuisuusaihe ainoastaan Suomessa vaan se on ajan-kohtainen tällä hetkellä lähes kaikissa maissa. Pääongelmat ovat samoja: miten turvata perinteisen maanmittauksen työvoiman tarve lähitulevaisuudessa ja miten edistää ja pitää jalansijat uusilla aloilla, kuten paikkatietotekniikassa sekä kiinteistöbisneksessä. Sekä millaisilla koulutusohjelmilla nämä toteutetaan. Ja miten houkutellessa vielä opiskelijoitakin.

Yliopistojen ja korkeakoulujen kohdalla tilanne on eräissä maissa vähintäänkin huolestuttava. Esimerkiksi Englannissa eletään kriisitunnelmissa, kun maanmittausalan koulutusohjelmia uhkaa lopettaminen lukuisissa yliopistoissa. Pahiten uhan alla on alempia korkeakoulututkintoja (bachelor-taso) tuottavat korkeakoulut. Kysymys ei ole siitä ettei valmistuville olisi töitä tarjolla vaan siitä, ettei opiskelijoita riitä kaikille. Vapaa kilpailu on lopettamassa alan koulutuksen mm. Walesissa.

Esimerkkejä laskevien opiskelijamäärien kääntämisestä nousuun on toki myös olemassa. Useampaan kertaan on vedottu tanskalaiseen esimerkkiin, jossa Aalborgin yliopiston maanmittausosasto yhteistyössä Tanskan maanmittausinsinöörien liiton DdL:n sekä etenkin alan yksityisten yritysten kanssa onnistui kääntämään kehityksen suunnan. Järjestämällä avoimien ovien päivän tuettuna paikallisilla ilmoitus- ja julkisuuskampanjoilla, joiden kustannuksista yritykset vastasivat, saatiin opiskelijamäärä ensin kaksinkertaitettua ja sitten kasvamaan vielä 50 prosentilla. Kun lähtöluvut olivat painuneet surkean mataliksi, suuriin kasvuprosentteihin pääseminen oli toki kohtuullisen helppoa.

Mikä Tanskan kokemuksessa on erityisen hyvää on se, että uudet opiskelijat ovat motivoituneita. Tänä vuonna aloittavat yli 60 uutta opiskelijaa olivat asettaneet maanmittauksen ensisijaiseksi vaihtoehdoksi. Maanmittausosaston opiskelijamäärää olisi vieläkin tarve nostaa, mutta korkeakoulun fyysiset tilat asettavat kasvulle omat rajansa. Työmarkkinat laske-

vat, että ne pystyvät työllistämään vuosittain 80–100 uutta maanmittaria. Tavoitteeksi on asetettu 60–80 opiskelijan saaminen vuodessa. Samanaikaisesti tulee opiskelijoiden laatutasoa edelleen nostaa.

Miksi maanmittaus ei sitten alana kiinnosta ja miksi eivät edes paljon mainostetut ja kiinnostavat uudet opetusalat pysty tuottamaan riittävästi uusia asiantuntijoita? Kysymys on mielenkiintoinen, sillä esimerkiksi maanmittausalan työllisyys on ollut myös huonoina aikoina poikkeuksellisen hyvä esimerkiksi rakennusalaan verrattuna. Ala ei näyttäisi olevan herkkä myöskään seuraavan laskusuhdanteen aikana. Vaikka palkkataso ei olekaan ehdotonta huipputasoa, ovat alan palkat jopa julkisella sektorilla kilpailukykyisiä useimpiin muihin ammattiryhmiin verrattuna. Esimerkiksi kuntasektorilla vertailukohdaksi pitää usein hakea kunnanjohtaja sekä arvostuksen että palkan mittarina.

Kuitenkaan ei sen paremmin meillä kuin muuallakaan etenkin perinteisiin tehtäviin hakeutuvia ole pilvin pimein. Meillä – samoin kuin vaikkapa Ruotsissa – maanmittauslaitoksen palveluksessa ovat insinöörit ja teknikot lähestyvät kaikki samaan aikaan eläkeikää. Korvaavaa joukkoa ei ole näköpiirissä. Ei liioin Tanskassa, jossa oman toimiston omistavien – kiinteistötehtäviin lisenssin omaavien – maanmittareiden keski-ikä lähennee 60:tta vuotta. Eikä näköpiirissä juuri ole uutta polvea.

Vaikka onkin totta, että uudet tehtävät paikkatietosektorilla ja kiinteistöalalla vetävät nykyisin huomattavasti perinteisiä aloja paremmin, ei se riitä selittämään koko ongelmaa. Semminkin, kun esimerkiksi paikkatieto-osajista on samoin jatkuva ja akuutti pula.

Erään näkökulman tähän Gordionin solmuun sain vieraillessani vastikään Bratislavassa. Slovakialaisten mukaan ammattikunnalla menee liian hyvin, jotta he jaksaisivat huolehtia huomisesta ja varautua tulevaan. Tämä ei ole totta ainoastaan Keski-Euroopassa ja muissa siirtymätalousmaissa, joissa maaomaisuuden palauttaminen entisille omistajille sekä rakentamisen korkeasuhdanne

ovat tarjonneet etenkin yksityissektorille enemmän kuin kylliksi tehtävää ja mahdollisuuksia kullaan vuolentaan. Pitkän noususuhdanteen vaikutus näkyy alan työmarkkinoilla lähes kaikkialla Kaukoitää ja eräitä kriisialueita lukuun ottamatta.

Palvelujen ylikysyntä on näkyy myös kustannustason nousuna. Sen tahtimiseksi haetaan vastauksia mm. markkinoiden vapauttamisesta. Euroopan unionin alueella työvoiman vapaa liikkuvuus ei toistaiseksi ole käytännössä koskenut maanmittausalaa, joka monilta osin on lailla säänneltyä (mm. kiinteistötoimitusten teko). Lainsäädännön ja kielen lisäksi ongelmia aiheuttaa alan koulutustason kirjavuus. Maanmittareita tulee korkeakoulutuksen lisäksi suoraan käytännön työelämän kautta. Näin laajan skaalan ja erilaisen historiallisen perinteen harmonisointi näyttää oleva ylipääsemätön ongelma. Sen sijaan, että pyrittäisiin standardisoimaan alan tutkintoja tai koulutustasojä, ollaan pikemminkin menossa kohti kahdenvälisiä ammattivastaavuuden määrittäksiä. Jousto tässä asiassa tulee olemaan oikea suunta. Esimerkkinä sitovien standardien mahdollisuutena voidaan pitää Kanadan aloitetta ISO-standardin saamiseksi GIS-alan henkilöstölle. Suurella rummutuksella käynnistynyt hanke on nyt hautautumassa joko kokonaan tai kuivumassa kirjaseksi, jossa kuvailaan maakohtaisin esimerkein konsepteja alan opetuksesta ja ammattiosaamisesta.

Painetta liikunnallisen ammattimme saamiseksi liikkuvammaksi näyttää olevan monella suunnalla. Miten saamme pyykin vierimään, on kuitenkin kiinni omista asenteistamme ja ratkaisuistamme.

MARKKU VILLIKKA
markku.villikka@fig.net